

طبیعت‌گردی و اقتصاد

عباس آبرون - دانشجوی کارشناسی محیط زیست

طبیعت‌گردی چیست؟

لغت Eco Tourism که فرهنگستان لغات با کمک سازمان میراث فرهنگی کشور آن را معادل طبیعت‌گردی معنا کرده است، از نظر ریشه لغوی از دو جزء Eco و Tourism ساخته شده است که پیشوند eco برگرفته از ریشه‌ای یونانی به معنی آمیزه‌ای از مفاهیم محیط‌زیست و زیستگاه و tourism به معنای گردشگری است؛ این مفهوم بیش از هر چیز طبیعت را تداعی می‌کند. در فارسی کلمه بوم را معادل eco قرار داده‌اند و به‌نوعی به Eco Tourism، بوم‌گردی نیز می‌گویند. (بوم = سرزمین و زیستگاه). موفقیت یا شکست طبیعت‌گردی در طول زمان متفاوت بوده است. در برخی موارد، درآمد اقتصادی حاصله از آن در کوتاه‌مدت، در نهایت سبب تخریب محیط‌زیست به مرور زمان شده است.

طی آمار جالب در مورد روند رشد طبیعت‌گردی که بین سال‌های ۱۹۹۲ و ۱۹۹۵ به‌طور متوسط سالانه ۱۰ درصد آمریکایی‌ها صرفاً به منظور دیدار از طبیعت و لذت بردن از آن دست به سفر زدند. مرکز اطلاعات سیاحتی آمریکا مرجع تهیه این آمار اشاره‌ای به شمار دیگر گروه‌های طبیعت‌گردها (علاقه‌مندان به گردشگری ورزشی شکار و ...) نکرده است. با این وجود حتی آمار فوق نیز بیانگر ۴۳ میلیون طبیعت‌گرد در یک مقطع زمانی سه ساله‌ای است که نشان می‌دهد بخش طبیعت‌گردی در آمریکا حتی بدون اتکا به طبیعت گردان خارجی نیز بازاری پر رونق دارد. که مرکز

فوق افزوده است این شمار طبیعت گرد موجب شده در سال ۱۹۹۶ معیشت سیصد هزار نفر در آمریکا به‌طور مستقیم و یا غیرمستقیم وابسته به طبیعت‌گردی باشد و درآمد کلی طبیعت‌گردی در این سال در آمریکا حدود چهارده میلیارد و دویست میلیون دلار برآورد شده است. بررسی آمار رشد طبیعت‌گردی در کشورهای کوچک نیز جالب توجه است.

حیات‌وحش عامل اصلی جذب توریسم و پایه‌های اصلی این صنعت به شمار می‌رود. برخی از کشورها بخش قابل‌توجهی از درآمد ارزی خود را از صنعت گردشگری و حیات‌وحش به دست می‌آورند. کشور کنیا به دلیل برخورداری از تنوع وسیع از حیات‌وحش از این نظر نمونه بارزی است. در سال ۱۹۸۵ در حدود نیم میلیون نفر بازدیدکننده نزدیک به ۳۰۰ میلیون دلار را به این کشور وارد کردند. گردشگری در مقیاس وسیع در افریقا توسعه یافته و شمار کثیری از طبیعت‌گردها هر ساله برای دیدن انواع حیات‌وحش در زیستگاه‌های طبیعی و

بزرگ به این کشور سرازیر می‌شوند.

« فیلیپ ترشر » اقتصاددان فائو برآورد کرده است: هزینه و زمانی که مردم برای بازدید از یک شیر ۷ ساله صرف می‌کنند ارزشی برابر با ۵۱۵۰۰۰ دلار پیدا می‌کند در حالی که ارزش شکار شده این شیر بیش از ۸۵۰۰ دلار نیست. هزینه‌های جنبی که طبیعت‌گردی با خود به همراه می‌آورد (ورودیه و هزینه مسکن و غذا و حمل و نقل) می‌تواند درآمد قابل توجهی برای هر کشور فراهم نموده و از این طریق می‌توان حتی هزینه‌های حفاظت را نیز تامین نمود .

امکانات شامل راهنما و تجهیزات لازم برای دسترسی و شکار بوده و مراکز زیادی برای این قبیل امور به وجود آمده است .

در سال ۱۹۸۴ در آلاسکا ۳۱۰ و در آریزونا ۱۵۹ و در کالیفرنیا ۱۷۲ و در کلرادو ۵۲۹ مرکز تجهیز کننده و راهنما برای دسترسی به مناطق بکر جهت صید و شکار تفننی ثبت شده که درآمد قابل‌توجهی را در این زمینه عاید این کشورها نموده است.

درآمد حاصل از طبیعت‌گردی در کشور «زیمبابوه» در سال ۱۹۸۲ نزدیک به ۶/۴ میلیون دلار برآورد شده است. بر اساس ارزیابی‌های انجام‌گرفته ۴۷ درصد صید و شکار ورزشی در تگزاس در سال ۱۹۸۰ در اراضی اجاره‌ای یا املاک شخصی صورت گرفته است . درآمد حاصل از اجاره بهای اراضی برای شکار در تگزاس مرکزی از درآمدهای حاصل از دامداری بیشتر است . بازار تهیه سروسات و امکانات موردنیاز در فعالیت‌های تفرجگاهی و صید و شکار ورزشی روز به روز رونق بیشتری می‌یابد. این

به‌علاوه نباید از نقش پرندنگری در ایجاد درآمد برای مردم محلی غفلت داشت. پرندنگرها یکی از بهترین منابع درآمدی برای طبیعت‌گردی هستند زیرا این افراد بزرگ‌ترین گروه طبیعت‌گردهای جهان را تشکیل می‌دهند، به‌علاوه این افراد دارای سطح تحصیلات بالایی هستند و از لحاظ درآمدی هم نسبت به سایر اقشار جامعه وضعیت بهتری دارند. اغلب پرندنگرها افراد میان‌سال جامعه هستند. به خاطر شور و اشتیاق بسیاری از پرندنگرها و تمایل زیاد آن‌ها برای سرمایه‌گذاری در این فعالیت، پرندنگری به‌سرعت در جهان در حال رشد و گسترش است و به بخش مهمی از طبیعت‌گردی تبدیل شده و اکنون این امید پیدا شده که بتوان با پرندنگری بسیاری از نواحی طبیعی در معرض خطر در سراسر جهان را نجات داد.

پرندنگری حداقل بر سه حوزه اقتصادی تأثیرات

مهمی دارد: چرخش پولی در اقتصاد بخصوص در اقتصاد محلی، ایجاد مشاغل جدید و تأمین درآمد مالیاتی برای دولت. به همین جهت در بسیاری از کشورها در سال‌های اخیر جشنواره‌های زیادی در مورد پرندنگری برگزار شده است. این نوع جشنواره‌ها هم سبب ایجاد درآمد برای مردم محلی می‌شود و هم سطح آگاهی مردم محلی درباره اهمیت پرندگان را افزایش می‌دهد.

شرح عکس:

وجود چشمه‌های معدنی و غارهای طبیعی در کشور ایران یکی از جاذبه‌های فراموش شده طبیعت‌گردی می‌باشند. این جاذبه‌های طبیعی علاوه بر بحث زیباشناختی در بحث گردشگری سلامت نیز می‌توانند گردشگران بسیاری را به خود جلب نمایند. به عنوان مثال یکی از چشمه‌های معدنی که هم ارزش زیباشناختی و هم ارزش درمانی دارد مجموعه چشمه‌های معدنی گازدار شیخ معروف واقع در شهرستان نقده، استان آذربایجان غربی می‌باشد که با ایجاد زیرساخت‌های مناسب می‌تواند منجر به اشتغال‌زایی و منبع کسب درآمد بسیاری در این شهرستان و افراد بومی منطقه گردد.

منابع:

عینالی، جمشد، جعفری، غلامحسن، تبیره، اسماعیل. (۱۳۹۳). «ارزیابی نقش اکوتوریسم در توسعه‌ی مناطق روستایی (مطالعه‌ی موردی: دهستان اورامان‌تخت-شهرستان سروآباد)». مجله برنامه ریزی و توسعه گردشگری، ۳(۹)، pp. ۱۹۱-۲۱۱.

نقش اکوتوریسم در جذب گردشگران و فرصت‌های شغلی جهت توسعه روستای (مطالعه موردی: بخش مرکزی شهرستان پیرانشهر)، ۱۳۹۱. دومین همایش ملی راهکارهای توسعه اقتصادی با محوریت برنامه ریزی منطقه‌ای، سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنندج.